

תפקיד סאדאת במלחמת יום הכיפורים מנקודת מבט מצרית

בראיית המצרים, בשל חלק מחמש טעויות סאדאת במלחמת יום הכיפורים, אבדה ההזדמנות היחידה המתאימה, להשמדת הכוחות הישראליים, שפעלו ממערב לתעלה ב-17 באוקטובר 1973

סיקורת מאמר

אל"ם (בדימ') פסח מלובני, חוקר צבאות
ערב והמעורבות
הסובייטית במזרח
התיכון בתקופת
ברית המועצות

בתחילת שנת 2016 התפרסמה כתבה נרחבת באתר ההיסטוריונים המצריים **קבוצת 73**, על-ידי אחמד עבד אל-מונעים זאיד תחת הכותרת "סודות ניהול מלחמת אוקטובר על-ידי סאדאת", בדגש על טעויותיו במלחמה. בפתיח למאמר הכותב מדגיש כי אין כל ספק בכך שהנשיא מוחמד אנואר אל-סאדאת קיבל את אחת ההחלטות האמיצות בתולדות

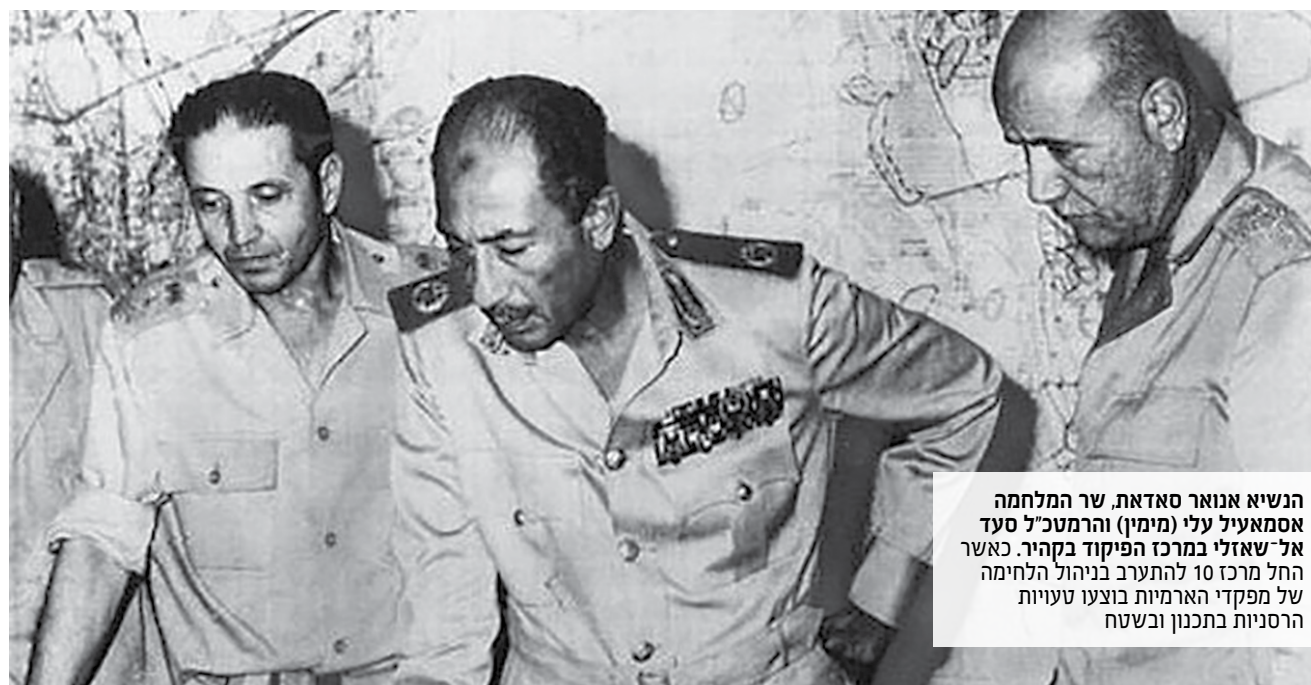
טעויות לא מעטות בניהול המלחמה, שגרמו להחמצת הזדמנות לניצחון על הצבא הישראלי.

חשיפת הכוונות המצריות בפני האמריקנים כבר בתחילת המלחמה

לטענת כותב המאמר, המלחמה התנהלה היטב כל עוד נוהלה על-ידי מפקדי הארמיות בחזית. אך כאשר החל מרכז 10 (מרכז הפיקוד הראשי של הצבא המצרי בקהיר. ממנו ניהלו הנשיא סאדאת, יחד עם שר המלחמה אחמד אסמאעיל עלי, הרמטכ"ל סעד אל-שאזלי, וראש אגף המבצעים מוחמד עבד אל-ע'ני אל-גמסי את המלחמה) להתערב בניהול הלחימה של מפקדי הארמיות בוצעו טעויות

מצרים החדשה כשהחליט לצאת למלחמה נגד אויב בעל עדיפות כמותית ואיכותית. בהחלטתו היו סיכונים רבים מבחינה אישית, אך היה מוכן לסכן את מקומו כדי להביא לשחרור סיני. הכותב המצרי מדגיש כי עד ה-6 באוקטובר לא נהנה סאדאת מאהבת המונים כפי קודמו, הנשיא גמאל עבד אל-נאצר, ואם העניינים לא היו מתפתחים לטובת הצבא המצרי, היה העם המצרי יוצא להפגין נגד סאדאת, וייתכן אף שהיה מבקש להדיחו מן השלטון או גרוע מכך - הורג אותו.

למרות הצעד האמיץ והאמונה בצבא וביכולותיו, ספג סאדאת במהלך השנים ביקורת מצד גורמים שונים ובראשם מוחמד חסנין הייכל, שהיה איש סודו של נאצר. בנוסף, ואולי אף חשוב מכך, סאדאת ביצע

הנשיא אנואר סאדאת, שר המלחמה אסמאעיל עלי (מימין) והרמטכ"ל סעד אל-שאזלי במרכז הפיקוד בקהיר. כאשר החל מרכז 10 להתערב בניהול הלחימה של מפקדי הארמיות בוצעו טעויות הרסניות בתכנון ובשטח

סאדאת החליט לחשוף את כוונותיה הצבאיות של מצרים בפני האמריקנים, שבוודאי העבירו אותה תוך פרק זמן קצר ביותר לישראל

טרם החלטנו לסלק את הכוחות והיועצים הסובייטים ממצרים ביולי 1972. בפגישה אמר סאדאת לסובייטים: "אני לא רוצה מלחמה גדולה. עזרו לי לשחרר אפילו 10 ס"מ בגדה המזרחית של התעלה, כדי שהעולם יחזור וישים לב מחדש לבעיית המזרח התיכון, אותה נטש, ויעזור לפתור אותה. מטרה נוספת

בהקשר הזה יצוין כי לא הייתה זו הפעם הראשונה בה חשף סאדאת את כוונותיו באשר למטרות המלחמה, עוד בטרם פרצה. הוא עשה זאת עוד קודם בפגישה סודית שקיים עם היועץ הסובייטי הראשי במצרים, קולונל גנרל וסילי אוקונייב, ועם ראש המטה שלו, קולונל גנרל מחמוד גארייב,

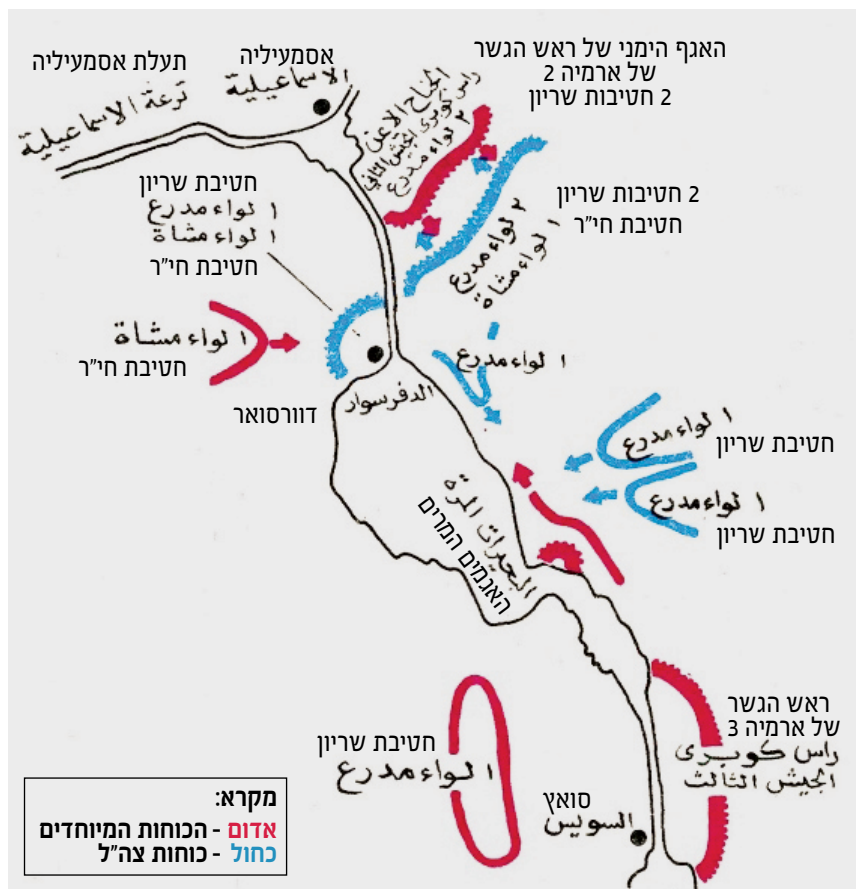
הרסניות בתכנון ובשטח. סאדאת אמנם קיבל את ההחלטה האמיצה לצאת למלחמה, אך במקום לעקוב אחר התנהלותה ממרכז המבצעים, ולאפשר למטה הכללי ולאגף המבצעים של המטה הכללי לנהל את המלחמה כראוי, הוא נקט בצעד מדיני, שהכותב אינו מוצא לו שום הצדקה. ב-7 באוקטובר, יומה השני של המלחמה, שלח סאדאת איגרת למחלקת המדינה של ארצות הברית באמצעות יועצו לביטחון לאומי, חאפז אסמאעיל, בה הצהיר כי מצרים לא תעמיק את הלחימה בתוך סיני יותר ממה שעשתה עד כה. כלומר המלחמה תצטמצם לרצועה שלאורך התעלה שנכבשה על-ידי הכוחות המצריים עד השלב הזה, ואין בכוונתו להרחיב את המלחמה לעומק סיני.² לדעת הכותב, הייתה זו איגרת מוזרה שחשפה את כוונות הצבא המצרי, וערכה המודיעיני, לטעמו, נאמד במעל מיליון ידיעות צבאיות. האיגרת חשפה מהן תוכניות הצבא המצרי בשלבי המלחמה הבאים, דבר שהיה אמור להיות אחד הסודות הכמוסים של המדינה. בכל זאת, סאדאת החליט לחשוף את כוונותיה הצבאיות של מצרים בפני האמריקנים, שבוודאי העבירו אותה תוך פרק זמן קצר ביותר לישראל. היה בכך אומנם מהלך מדיני חשוב עבור סאדאת, שרצה לשפר את הקשרים הדיפלומטיים עם משרד החוץ האמריקני, אך מנגד, הייתה זו טעות גורלית מבחינה צבאית.

לדעת הכותב גרם המידע למיקוד המאמץ הישראלי (האווירי והקרקעי) בחזית הסורית. זאת במקביל למאמצים לקבע את המאחז הקרקעי שנתפס על-ידי הכוחות המצריים לרצועה בעומק של 5-8 ק"מ ממזרח לתעלה. לאחר כישלון התקפת הנגד שלה ב-8 באוקטובר, לא ניסתה יותר ישראל ללחוץ על הכוחות המצריים שממזרח לתעלה, אלא ריכזה את כל מאמציה האוויריים מול החזית הסורית, והחלה להדוף את הכוחות הסורים מן הגולן. בהמשך הגיעה למצב בו אימו כוחות היבשה שלה על דמשק.

מכאן מגיע הכותב למסקנה, שאם ישראל לא הייתה יודעת מהן כוונותיה של מצרים, הייתה פועלת אחרת. אם ישראל הייתה חוששת מפני האפשרות שמצרים תנצל את הצלחתה בצליחת התעלה ותמשיך את התקפתה מזרחה, הייתה מקצה כוחות נוספים לחזית סיני ותעלת סואץ, במקום לשלוח אותם לחזית הגולן.

התוכנית המצרית לפיתוח ההתקפה לעבר המעברים ב-14 באוקטובר. הנזק הצבאי הגדול של המהלך היה העברת היוזמה לידי הכוחות הישראליים

קרב חטיבת שריון 25 (מקור מצרי). ב-17 באוקטובר, לאחר כשעה של תנועה, הותקפה החטיבה ואיבדה 76 טנקים ורק עשרה טנקים שלה חזרו לכברית

מפקדי הארמיות והרמטכ"ל שאזלי התנגדו למהלך, אך שר המלחמה עלי הסכים עם דרישת סאדאת לבצע אותו, במטרה להקל את הלחץ הישראלי על סוריה שהובסה לאורך כל החזית. במסגרת ההתנגדות שני מפקדי הארמיות איימו בהתפרטות במחאה. הדברים נרגעו בעקבות דחיית המהלך ל-14 בחודש, לאחר פגישת סאדאת עם המפקדים הבכירים יומיים קודם. סאדאת התעקש על ביצוע המהלך, מתוקף סמכותו כמפקד העליון של הכוחות המזויינים. המהלך הסתיים כידוע בכישלון חרוץ, בו איבדו המצרים על-פי הכותב כ-250-300 טנקים בקרב מול הכוחות הישראליים. דיוויזיה משורינית 21 מארמיה 2 איבדה בקרב זה חלק ניכר מהטנקים שלה - 180 מתוך 250 טנקים. עם זאת, הנזק הצבאי הגדול של המהלך היה העברת היוזמה לידי הכוחות הישראליים, שהחלו בהתקפה על דיוויזיה חי"ר 16 מתוך כוונה לממש את תוכנית ההבקעה שלהם

הראשונים של המלחמה, ובעקבות כך החליטה ההנהגה לבצע את העצירה הטקטית, בהמתנה לשלב הבא - השלב מדיני. בשלב הזה סאדאת הפתיע את כולם, והורה למפקדי הצבא לבצע את שלב "פיתוח ההתקפה" כדי להגיע למעברים ההרריים, מהלך שמשמעותו הייתה יציאת הכוחות המצריים אל מחוץ למטריית הכיסוי של ההגנה האווירית, וללא מטוסים שיגנו על הכוחות המתקדמים. היה זה כאמור שלב שהיה משורטט על המפות בלבד ולא נעשו לקראתו כל הכנות ואימונים - כך שלא הייתה לצבא המצרי היכולת לסייע לכוחות אלה.

בפגישה אמר סאדאת לסובייטים: "אני לא רוצה מלחמה גדולה. עזרו לי לשחרר אפילו 10 ס"מ בגדה המזרחית של התעלה, כדי שהעולם יחזור וישים לב מחדש לבעיית המזרח התיכון, אותה נטש"

היא לגרום לאמריקאים לעצור את המלחמה, ולהתחיל בשיחות שלום".³ בנוסף, באפריל 1973 שלח סאדאת איגרת למנהיג הכורדי מולא מוסטפא אל-ברזאני, באמצעות השגריר המצרי בבגדאד, בה ביקש ממנו להימנע מכל פעילות נגד הצבא העיראקי בתקופה הקרובה. הסיבה: מצרים חשבה ברצינות לפתוח במלחמה מוגבלת בממדיה ובהיקפה, ולצורך כך ביקשה את סיועה של עיראק. מנגד, בעיראק חששו לשלוח את כוחותיהם כדי להשתתף באותה מלחמה, בשל האיומים מצד איראן ומצד הכוחות הכורדיים.⁴

יישום ההחלטה באשר לשלב פיתוח ההתקפה

הנשיא סאדאת אישר את תוכנית המלחמה הכוללת את שלב הצליחה והקמת ראשי הגשר של הארמיות בעומק של עד 15 ק"מ. זאת תחת מטריית ההגנה האווירית, כאשר השלב השני שלה - "פיתוח ההתקפה" יתבצע בהתאם להתפתחות יכולות הכוחות המזויינים. כלומר פיתוח ההתקפה בסיני לעבר המעברים יהיה מותנה ביכולת של הכוחות המזויינים. הכותב מסביר כי מאחר שלא הגיע לצבא המצרי כל אמל"ח חדש ומתקדם מברית-המועצות, על אף שהיה צפוי, לא חל כל שינוי ביכולת הכוחות מתחילת המלחמה ועד ה-12 באוקטובר. לאור זאת, נותר השלב השני של תוכנית ההתקפה על-גבי המפות בלבד. הכוחות לא התאמנו כדי לבצע שלב זה: כוחות הצנחנים לא התאמנו על ביצוע הנחתה אווירית ממזרח למעברים כדי לשמש כוח בולם להגנה על השריון המצרי. כמו, כן לא אומנו צוותי השריון המצריים בשיטות לחימה ותמרון בתנועה קרבית בלילה ובהתקדמות מהירה. תוכנית ההדרכה המצרית התמקדה באימונים המוגברים של הצליחה, ובהקמת הגשרים תחת מטריית ההגנה האווירית, אותם הצליחו הכוחות המצריים לממש ב-8 באוקטובר. הכוחות המזויינים המצריים ביצעו את מה שנדרש מהם בשלושת הימים

סאדאת הפתיע את כולם, והורה למפקדי הצבא לבצע את שלב "פיתוח ההתקפה" כדי להגיע למעברים ההרריים

באגף של ארמיה 2. זאת לאחר שהעורף של ארמיה 2 בגדה המערבית היה ריק לגמרי מטנקים, לאחר שדיוויזיה משורינית 21 הועברה מהגדה המערבית לגדה המזרחית, ספגה אבדות כבדות ולא הוחזרה למקומה הקודם בגדה המערבית.

משימת החטיבה הממוכנת של הדיוויזיה, חטיבה 18, הייתה לבלום כל ניסיון ישראלי להבקיע באזור דורסואר, וזו התאמנה לקראת ביצוע המשימה בשנים שלפני המלחמה. הסיבה לכך - הידיעות שהגיעו למודיעין המצרי הצביעו על כך שישיראל תבצע במלחמה עתידית התקפת נגד, ותצלח את התעלה בגזרות דורסואר, פרדאן או אל-שאט. לפיכך, הקצו המצרים כוחות לטובת העניין ואימנו אותם, כדי שיוכלו לבלום מבצע צליחה ישראלי בגזרות אלה. ב־8 באוקטובר אף נתפס טנק ישראלי בגזרת ארמיה 2, ובו מפת תוכנית הצליחה בגזרת דורסואר. הדבר מופיע בספרו של ההיסטוריון הבריטי אדגר או'בלנס העוסק במלחמה זו.⁵

החלטתו של סאדאת ב־11 באוקטובר לבצע את שלב "פיתוח ההתקפה" מזרחה, והוראתו למפקדים לבצעו, הייתה ההתערבות הראשונה שלו בניהול המלחמה. למרות התנגדות המפקדים לבצע את המהלך, הוא היה נחוש בעמדתו. הכישלון הביא לחילופי פיקוד בארמיה 2, לאחר שמפקדה סעד מאמון לקה בהתקף לב כשחזה בהשמדת דיוויזיה משורינית 21 ללא יכולת להושיעה. עם זאת, תוצאות המהלך הזה לא מנעו את המשך התערבותו של סאדאת במלחמה.

השמדת חטיבת שריון 25 וההתקפה על ראש הגשר הישראלי

בעקבות כישלון ההתקפה ב־14 באוקטובר, והפגיעה הקשה שספגה דיוויזיה משורינית 21 במהלכה, הציעו ראשי אגף המבצעים לנשיא סאדאת להעביר את שרידיה לגדה המערבית במטרה לשקמה ולארגנה מחדש. הוא סירב.

ב־16 באוקטובר הודיעה ראש ממשלת ישראל, גולדה מאיר, כי כוחות צה"ל כבר נלחמים על אדמת אפריקה לאחר שצלחו את תעלת סואץ. בעקבות כך נפגש סאדאת עם בכירי המפקדה המצרית כדי לדון בעניין. הרמטכ"ל שאולי וראש אגף המבצעים גמסי, הציגו את תמונת המצב. כמו כן הוצגו דרכי

בצבא המצרי הסתיים בתוך שלוש שעות. זאת לאחר שהישראלים איתרו שהיא נעה ללא כל הגנה, והכינו לה מארב המורכב מכוחות שריון של שתי חטיבות. כמו כן השמידו הכוחות הישראליים את תותחי החטיבה באמצעות חיל האוויר שפעל בגזרה. גם חטיבה משורינית 23 נפלה למארב ישראלי והושמדה. לבסוף נתן סאדאת הוראה למפקד דיוויזיה משורינית 21 לבצע התקפה נוספת כדי לסגור את פרצת דורסואר בצד המזרחי של התעלה, מצפון לדרום, במקביל להתקפת חטיבה משורינית 25 מדרום. ההוראה הזו הביאה להשמדת כמות נוספת של טנקים מהדיוויזיה. מספרם בדיוויזיה הגיע בסוף יום ה־17 באוקטובר ל־10 טנקים בלבד.

בהחלטותיו השגויות גרם סאדאת להשמדה של 250 טנקים נוספים, בנוסף ל־250 שהושמדו בשל החלטתו השגויה על ביצוע ההתקפה ב־14 באוקטובר. כך איבד הצבא המצרי 500 טנקים, שווי ערך לחמש חטיבות שריון שלמות.

התערבות ישירה של סאדאת מול הכוחות בשטח

אחת הטעויות הבולטות של סאדאת, על־פי כתב המאמר, היא הקשר הישיר שקיים עם המפקדים בשדה ובהוראות שנתן להם. ב־18 באוקטובר יצר סאדאת קשר ישיר עם מפקד דיוויזיה משורינית 21, והורה לו לסגת צפונה ממקום היערכותו למרחק של 5 ק"מ. זאת כדי שיערך במקביל לכוחות הצנחנים שפעלו ממערב לתעלה. מפקד הדיוויזיה עמיד (מקביל לדרגת תא"ל) אל-עראבי הופתע מההוראה שקיבל, כיוון שלא היה עליו כל לחץ מצד השריון הישראלי. בתגובה הדגיש בפניו סאדאת את כוונתו: על כוחותיו להיערך במקביל לכוחות חטיבת הצנחנים 182, שפעלה בצד המערבי של התעלה ונסוגה צפונה, בשל הלחץ שהפעילו עליה כוחות השריון מהאוגדה בפיקודו של אריאל שרון. בכך אפשר סאדאת לישראלים להגדיל את אזור ראש הגשר והמעבר ממזרח התעלה

הפעולה האפשרויות העומדות בפני הצבא המצרי כדי להשמיד את הכוחות הישראליים ממערב לתעלה. הידיעות שהגיעו למצרים התייחסו ל־7 טנקים בלבד, דבר שלא היה נכון בפועל. כל הדעות שהוצגו בדיון עסקו בביצוע התקפת שריון מצרית על הכוחות הישראליים ממערב לתעלה, אלא שלא הייתה בנמצא כל עתודת שריון בעורף ארמיה 2, ומה שנשאר מדיוויזיה משורינית 21 נמצא עדיין בראש הגשר של דיוויזיית חי"ר 16 שממזרח לתעלה. אחד הרעיונות שעלו בדיון היה העברה של חטיבת שריון 25 העצמאית מראש הגשר של ארמיה 3 שבגדה המזרחית לגדה המערבית. זאת כדי שתבצע את ההתקפה המשורינית נגד הכוח הישראלי יחד עם חטיבת שריון 23, שתגיע מקהיר יחד עם גדוד צנחנים (מעתודת המפקדה הכללית). חטיבת שריון 25 נחשבה לאחת מחטיבות העילית של השריון המצרי, והייתה מצוידת כבר באותה עת בטנקים סובייטים מתקדמים מדגם T-62 עם תותח 115 מ"מ.

על־אף שהרעיון היה נכון מבחינה צבאית כי כלל עקרונות חשובים כמו ריכוז הכוחות, אבטחתם מפני תקיפות אוויריות ישראליות, הקטנת קווי הלוגיסטיקה שלהם והכרה טובה של השטח, סאדאת התנגד התנגדות גמורה לתוכנית. הוא עמד על כך שלא יועברו כוחות כלשהם מהגדה המזרחית של התעלה לגדה המערבית, אפילו לא לצורכי תמרון ולהשגת המטרה הנדרשת של הרחקת הסכנה מארמיה 2. סאדאת נימק את סירובו לכך בחששו מהתמוטטות המורל בארמיה 3, שתיגרם עקב הסגת חטיבה משורינית 25 לגדה המערבית של התעלה. לפיכך הורה סאדאת לבצע התקפה על־ידי חטיבה משורינית 25 בגדה המזרחית של התעלה. עליה היה לנוע בשטח לא מוכר לה, מחוץ למעטפת ההגנה האווירית המצרית, וללא כל סיוע אווירי.

ב־17 באוקטובר, לאחר כשעה של תנועה, הותקפה החטיבה ואיבדה 76 טנקים ורק עשרה טנקים שלה חזרו לכברית. משימתה נכשלה ותפקידה של החטיבה החזקה ביותר

בעת שנודע לגמסי כי סאדאת הסכים לוותר על חלק גדול מהשריון המצרי בגדה המזרחית של התעלה, הוא פרץ בבכי

הרמטכ"ל שאזלי מתפקידו ב-22 באוקטובר. הדבר נעשה באופן סודי לאחר שנכשל, לדעתו של סאדאת, לחסל את "הפירצה". סאדאת מינה במקומו את הגנרל גמסי לרמטכ"ל, וזאת מבלי לפרסם את הדבר כדי לא לפגוע במורל הצבא.

ויתורים מדיניים לא הכרחיים והשפעתם על המערכה הצבאית

טעות נוספת אליה התייחס כותב המאמר עסקה בסוגיה מדינית בעלת השפעה ישירה על המערכת הצבאית. בעת ביקור מזכיר המדינה האמריקני הנרי קסינג'ר באסואן, כאשר התקיימו השיחות בין מצרים לישראל בק"מ ה-101, עמדו על הפרק בעיות סבוכות בין שני הצדדים. הצד המצרי התעקש על נסיגת הכוחות הישראליים לקו ה-22 באוקטובר, בהתאם להחלטת מועצת הביטחון, אולם ישראל סירבה לכך וניצלה את הזמן כדי להדק את המצור על העיר סואץ והארמיה השלישית, בתור קלפי מיקוח בידיה.

בשיחותיו עם סאדאת באסואן הצליח קסינג'ר לקבל את הסכמתו להשאיר 30 טנקים מצריים בלבד ממזרח לתעלה, ואילו את שאר הטנקים להעביר לגדה המערבית שלה כמהלך של רצון טוב מצידה של מצרים. זאת במקביל לתחילה של נסיגת הכוחות הישראליים ממערב לגדה, בעת הפרדת הכוחות הראשונה בינואר 1974. בעת שנודע לגמסי כי סאדאת הסכים לוותר על חלק גדול מהשריון המצרי בגדה המזרחית של התעלה, הוא פרץ בבכי. לדעתו מדובר היה במהלך לא הכרחי, שכן מצרים היא הצד המנצח במלחמה ולכן אין צורך לוותר על דבר.

באותה עת נמצא הצבא המצרי במצב טוב מאוד בגדה המערבית, ואף הטיל מצור (בראיתם) על הכוחות הישראליים שצרו על העיר סואץ והארמיה השלישית. המצרים ארגנו את כוחותיהם ממערב לתעלה מחדש: דיוויזיה משורינית 21 הועברה ממערב

על אסמאעיליה, שנערך ב-22 באוקטובר. סאדאת התקשר ישירות למפקד הגדוד ונתן לו הוראות להילחם עד הכדור האחרון ועד האיש האחרון, שהן הוראות בעלות אופי מורלי מהדרגה הראשונה. לדבר הייתה השפעה שלילית על הקצינים, שכן הוראות כאלה נותנות למפקדי הכוחות תמונה שגויה על המצב בשאר גזרות הלחימה בחזית. תוך-כדי המלחמה עבר סאדאת משולחן הפיקוד הצבאי לניהול מערכה מדינית. ניהול המערכה החל בעקבות התערבות המעצמות ארצות-הברית וברית-המועצות באזור וההידרדרות שחלה בערב ה-24 באוקטובר, לאחר שהמעצמות העלו את כוננותן הגרעינית (כך במקור. בפועל, רק ארצות-הברית העלתה את כוננותה הגרעינית).

צעדים נוספים שננקטו בשטח היו הכנת כוחות מוטסים סובייטיים להתערבות באזור, דבר שהחזיר את המפקדה המצרית ליטול את היוזמה לידה, וכמובן ההחלטה האחרונה שקיבל סאדאת במפקדה הצבאית - הדחת

למערכה ב-5 ק"מ מבלי שיופעל עליו לחץ כלשהו מהכוחות המצריים, ולהעביר את הטנקים שלהם לגדה המערבית של התעלה בבטחה. זאת כאשר חטיבת שריון 14 הישראלית התאמצה להרחיב את אזור ראש הגשר בימים שבין 15-18 באוקטובר, במסגרת הקרב על החווה הסינית עליה השתלטו הישראלים ב-17 באוקטובר. אך הכוחות הישראליים לא הצליחו להרחיב את האזור צפונה בשל ההתנגדות בה נתקלו מצד כוחות מדיוויזיית חי"ר 16 ושאריות דיוויזיה משורינית 21. הדבר הגדיל את האבדות שספגה חטיבת שריון 14 הישראלית במהלך הלחימה.

הדבר המעניין והחשוב ביותר באירוע שתואר הוא שהמפקד העליון של הכוחות המזוינים דילג מעל כל הכפופים לו, התקשר ישירות למפקד דיוויזיה ונתן לו הוראות. זאת מבלי לידע את המטה הכללי, את אגף המבצעים ואת מפקד ארמיה 2. כאשר באותה עת נמצא במפקדתו הרמטכ"ל בעצמו, כשהם מנהלים את לחימת כוחות הארמיה. זאת על-פי הוראותיו של סאדאת לחסל פירצה זו (כך מכנים המצרים את ראש הגשר הישראלי בגדה המזרחית של התעלה). כל זאת, כאמור, ללא כל תיאום עם כוחות אחרים ועל-ידי התקשרות ישירה בלבד.

מצב דומה חזר על עצמו עם מפקד גדוד צנחנים 85 בקרב ג'בל מרים, קרב ההגנה

מוחמד עבד אל-עני אל-גמסי מונה על-ידי סאדאת לרמטכ"ל במקומו של שאזלי שהודה, וזאת מבלי לפרסם את הדבר כדי לא לפגוע במורל הצבא

נשיא מצרים אנואר סאדאת ומזכיר המדינה האמריקני הנרי קיסינג'ר. בשיחותיו עם סאדאת באסואן הצליח קיסינג'ר לקבל את הסכמתו להשאיר 30 טנקים מצריים בלבד ממזרח לתעלה, ואילו את שאר הטנקים להעביר לגדה המערבית שלה, כמהלך של רצון טוב

1972, ובו תורגל ביצוע צליחה של התעלה על-ידי כוחות הפיקוד), ולא העבירו כוחות מעתודת המפקדה הכללית, כדי למלא את מקום הערכות של דיוויזיה משורינית 21. בסופו של דבר ביצע סאדאת, לדעת הכותב, 5 טעויות מרכזיות:

1. חשיפת הכוונות המצריות במלחמה.
 2. הרחבת ההתקפה מזרחה לעבר המעברים למרות שלא היה בה צורך.
 3. השמדת חטיבת שריון 25 והטעויות שנעשו בהתקפה על ראש הגשר הישראלי.
 4. הקשר הישיר שקיים עם המפקדים בשדה תוך עקיפת שדרת הפיקוד.
 5. הוויתורים המדיניים שנעשו ללא התייעצות עם הדרג הצבאי.
- בשל חלק מטעויות אלה, אבדה ההזדמנות היחידה המתאימה, בראיית המצרים, להשמדת הכוחות הישראליים שפעלו ממערב לתעלה ב-17 באוקטובר 1973.

ההערות למאמר הזה מתפרסמות באתר הוצאת מערכות.

של התקפת שריון ישראלית עליהם. למרות זאת, הכין המטכ"ל המצרי תוכנית שהתבצעה בחשאי, ומטרתה הייתה הכפלת צוותי צייד הטנקים ומשגרי הנ"ט ממזרח לתעלה. לישראלים נודע על כך שגמסי ואנשיו הולילו אותם שולל רק לאחר חתימת הסכם הפרדת הכוחות, ובכך נמנעה הטעות האחרונה של סאדאת במלחמה.

סיכום

כותב המאמר מטיל את האשמה בהיווצרות "הפירצה" על הנשיא סאדאת, בשל התעקשותו לבצע את המהלך של "פיתוח ההתקפה" לעבר המעברים. ההתעקשות גרמה לכך שהעביר את דיוויזיה משורינית 21, כוח העתודה של הארמיה השנייה, מהגדה המערבית של התעלה לגדה המזרחית שלה, בהשאירו על-ידי כך את עורפה של הארמיה ריק מכוחות שריון. זאת על אף שגם סאדאת וגם המפקדה הכללית המצרית ידעו על תוכנית "איילה" (ע'זאלה במקור) הישראלית לצליחת התעלה (ייתכן שהכוונה היא לתרגיל "איל ברזל" שנערך בפיקוד הדרום בקיץ

לתעלה ושוקמה באמל"ח חדש, וכך גם דיוויזיות 6 ו-23 חי"ר ממוכן. בשטח נמצאה גם דיוויזיה משורינית 4, וכן כוח בסדר גודל של דיוויזיית חי"ר ממוכן שהורכבה מכוחות משלוח ממדינות ערב: תוניסיה, אלג'יריה, מרוקו וסודאן.

לכוחות המצריים ממערב לתעלה היה יתרון של 8 ל-1 בטנקים ובטילי נ"ט, והם פעלו תחת מטרייה של הגנה אווירית וכוח אווירי חזק. כוחות אלה התכוונו לבצע את תוכנית "שאמל" (התוכנית השלמה) לחיסול "הפירצה", וקיסינג'ר הזהיר את סאדאת שאם תחל מצרים בביצועה, תתערב ארצות-הברית נגדה באופן צבאי. באיום הזה השתמש סאדאת היטב בתקשורת באותה עת, כדי לנמק את אי מתן ההוראה לכוחות לביצוע התוכנית.

הסכמת סאדאת להשאיר 30 טנקים בלבד בצד המזרחי של התעלה, על אף שאמורים להגן על חזית של 160 ק"מ, הייתה מעשה של יהירות וחוסר אחריות. במצב שנוצר כתוצאה מכך נשארו כוחות החי"ר המצריים שממזרח לתעלה חשופים להשמדה במקרה